

INCA O SPADA DE BRONZ CU „LIMBA LA MINER“, LA SUD DE CARPAȚI*

LUCIANA OANCEA

În vara anului 1972 a fost descoperită întâmplător, pe malul stîng al Ialomiței, la cca. 50 m nord de puntea care leagă satul Valea Voievozilor — situat pe terasa a II-a, supralărgită a Ialomiței, constituită din aluviuni de vîrstă recentă — cu orașul Tîrgoviște, o spadă de bronz cu „limbă la miner“¹.

Din relațiile descoperitorilor am aflat că spada a fost descoperită izolat de toate celelalte obiecte² adunate de pe o rază destul de mare a malului stîng și drept al Ialomiței, obiecte despre care vom vorbi mai pe larg în viitoarele articole.

Spada (fig. 1/4, 2/2 și fig. 3, a cărei lungime totală este de 0,66 m, s-a păstrat aproape intactă lipsind doar o parte din mîner, rupt imediat după a doua gaură de nit, încă din vechime.

Lama, frumos finisată, acoperită de o patină fină verde-închis, are o lungime de 0,55 m și o grosime potrivită. În partea inferioară prezintă o ușoară lățire — tășurile ne mai fiind paralele — care-i dă o siluetă prelungă, deosebită de cea a tipului comun de spade de bronz „cu limbă la miner“. Secțiunea lenticulară prezintă și ea aceiași lățire în partea inferioară apropiindu-se vizibil de romb.

Limba mînerului ușor lătită, la mijloc — 0,47 m — are marginile evident ridicate și îngroșate, avînd secțiunea foarte apropiată de clep-

---

* Ținem ca și pe această cale să aducem calde mulțumiri Alexandrinei D. Alexandrescu pentru sprijinul acordat în alcătuirea acestui articol.

** Desenele au fost executate de arh. C. Ionescu — căruia îi mulțumim și pe această cale — după desenele lui A. D. Alexandrescu (v. *Dacia*, N.S., X, 1966, pp. 152 (fig. 1, 2, 5 ; 153/ fig. 1 ; 162/ fig. 1).

¹ Spada a fost descoperită de I. Drăguțoiu, elev la Liceul economic din Tîrgoviște, care, împreună cu ing. I. Nedelcu, au donat-o muzeului județean. Le mulțumim lor, precum și tuturor acelor care ne-au ajutat să recuperăm multitudinea de obiecte descoperite pe malul Ialomiței.

² O parte din obiectele descoperite au fost deja cuprinse într-un catalog publicat în numărul anterior al publicației noastre.

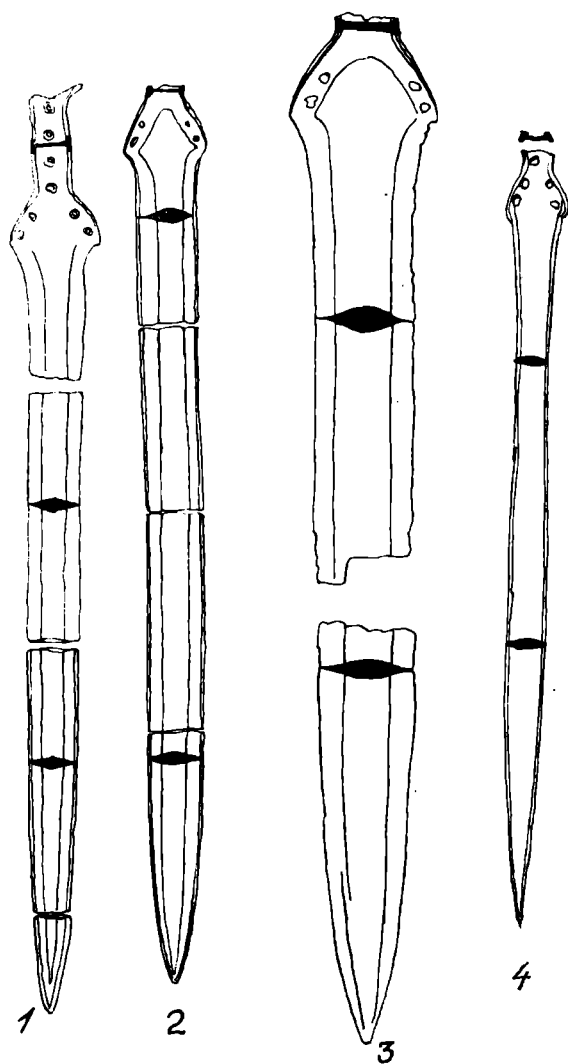

Fig. 1 — Spade de bronz cu „limbă la mîner“ ;
1 — Ilișeni ; 2 — Gușterița ; 3 — Drajna de Jos ; 4 — Valea Voievozilor.

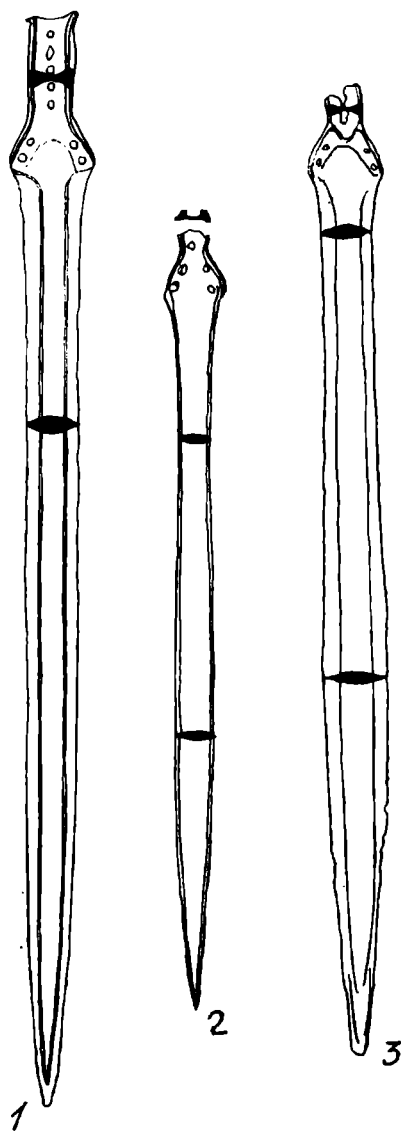
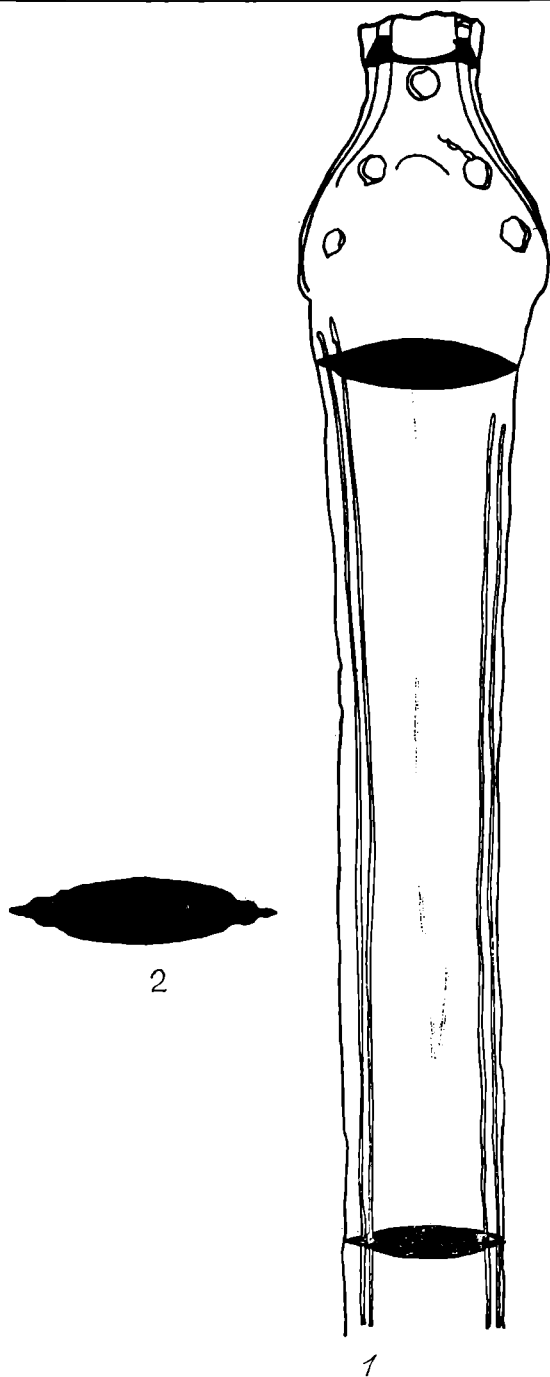

Fig. 2: 1 — ~~Bucium~~ Bucium; 2 — Valea Voievozilor; 3 — Slimnic

Fig. 3 — spada de la Valea Voievozilor — detaliu

sidră și probabil 4—6 găuri de nit. Umerii sînt ușor arcuiți, racordarea cu lama făcîndu-se în unghi obtuz. Placa prezintă patru găuri de nit.

Cum în locul descoperirii spadei nu au mai apărut și alte elemente precum și lipsa unui context stratigrafic ne obligă să recurgem la o serie de analogii cu alte descoperiri apropiate sau similare pentru a putea încadra cronologic spada în discuție.

Cele mai apropiate analogii le găsim în primul rînd la tipul clasic de spade de tip Nenzingen, reprezentat de piese ca cea de la Ilîșeni (fig. 1/1) Gușterița (fig. 1/2), Drajna (fig. 1/3), la care limba mînerului are marginile puțin profilate, umerii arcuiți și secțiunea lenticulară, nu se observă însă nici o tendință de lățire sau prelungire a lamei, ea fiind dreaptă. Toate cele trei spade amintite au câte patru găuri de nit pe placă.

Mai apropiată însă de spada noastră, prin îngroșarea marginilor limbii mînerului și secțiunea limbii mînerului, care are o formă de clepsidră este spada de la Buciuri (fig. 2/1) — pe care o putem deriva dintr-o spadă de tip Nenzingen³, dar care prezintă de fapt un tip aparte — ea prezentînd afară de caracteristicile amintite mai sus, o lamă lungă și relativ groasă cu secțiunea lenticulară, rămîinînd însă dreaptă, ca cele aparținînd tipului comun și spada de tip Slimnic (fig. 2/3), tip cunoscut în Transilvania, Slovacia⁴, nord-estul Ungariei, Ucraina carpatică și izolat în Iugoslavia și Austria⁵. Acest tip de spadă are limba mînerului ușor lătită la mijloc cu marginile puternic ridicate și îngroșate, avînd secțiunea în formă de clepsidră și 4—6 găuri de nit pe placă. Lama este lenticulară sau rombică în secțiune lătită în partea inferioară.

Prin secțiunea limbii mînerului care prin forma sa se apropie de clepsidră, prin ușoara lățire și prelungire a lamei — tendință mult mai evidentă la spadele de tip Slimnic, un exemplar avînd o lamă care depășește 70 cm —, prin numărul de nituri de pe placă, prin modul de tratare a lamei — secțiune lenticulară lătită în partea inferioară — spada noastră se situează undeva între spada de la Bucium și spada de tip Slimnic, fiind o spadă mai mult de tăiat decît de lovituri combinate.

În ceea ce privește datarea ei, credem că ne aflăm în fața unei noi variante, un pre-Slimnic, care face legătura între spadele de bronz cu limba la minier de tip comun și spadele de tip Slimnic aparținînd unei etape tîrzii a Hallstatt-ului A, (Hal/A2) știind că spada de la Bucium care aparține unei perioade tîrzii a Hallstatt-ului A, este considerată prototipul originii tipului de spadă Slimnic a cărui datare în

³ A. D. Alexandrescu în *Dacia*, X, N.S., 1966, p. 118—135.

⁴ J. D. Cowen: notă în *Actes du VII-e Congrès International des Sciences.*, Prague, 27 août 1966, pp. 699, susține că aria de origine a tipului de spadă Slimnic și Ennsdorf n-are legătură cu Transilvania ci cu Nord-Vestul Europei: peste 300 de exemplare au fost găsite în Slovacia și Boemia.

⁵ A. D. Alexandrescu op. cit.

Hallstatt-A2 este indicată și de inventarul mormintului de la Ennsdorf (Austria).

Referindu-se la datarea tipului de spade Slimnic, J. D. Cowen⁶ arată că timpul de folosire a acestui tip de spade nu este limitat la HaA1 sau HaB1, istoria acestui tip cuprinzând ambele perioade.

Datarea tipului de spade Slimnic și Ennsdorf în HaB1, după cum arată A. D. Alexandrescu, nu este asigurată, cel puțin în estul Europei Centrale, vremea de folosire a acestui tip, de spade fiind limitată la HaA2, acestea reprezentând chiar piese caracteristice pentru această perioadă.

O problemă o ridică proveniența spadei descoperite și prezența ei pe malul Ialomiței, ajungând aici probabil prin schimb⁷ a fost îngropată ca ofrandă simbolică pe malul apei cu atât mai mult cu cât ea s-a păstrat aproape întreagă și apare izolat — vezi și cazul spadei de la Mateești precum și îngroparea depozitelor de spade de la Silmnic. depozitul de la Silivașul de Cîmpie, Bunești etc.

---

⁶ J. D. Cowen, *op. cit.*